

ULUSLARARASI BAKALORYA PROGRAMI

TÜRKÇE A DERSİ UZUN TEZİ

“RENKLERİN PERDELEDİĞİ ANLAMLAR”

Ders adı: Türkçe A, Kategori 1

Sözcük Sayısı: 3401

Araştırma Sorusu: Mine Söğüt’ün “**Beş Sevim Apartmanı**” adlı yapıtında sembolik bir unsur olarak renk kullanımının kurgudaki işlevi nedir?

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ.....	3
2. RENKLER.....	6
3. SONUÇ.....	16
4. KAYNAKÇA.....	18

1. GİRİŞ

Edebi metinlerde farklı anlamları ve dikkat çekilmek istenilen konuları aktarırken yazarların çoğu farklı yollara başvurmuşlardır. Bu yollar kimi zaman söz konusu metni okuyucu tarafından daha kolay anlaşılır bir hale getirmek için kimi zaman da okuyucuyu metin üzerinde düşündürmek içindir. Söz sanatlarını kullanmak ya da türlü düşünceyi geliştirme yollarını tercih etmek, gerçek yaşamdan beslenmek, sözlü ve yazılı kültürün unsurlarını ana metnin içine yerleştirmek bu yollardan bazılarıdır. Sözü edilen bu tekniklerden bir tanesi de sembol ve metafor kullanımudur.

Bu yöntem çoklukla, edebi eserlerde kullanılan dili zenginleştirmek ve metin aracılığıyla verilmiş istenilen mesajı daha derin katmanlara gizlemek amacıyla taşır. Özellikle sembolizmin şiir gibi türlerde anlamı kapalı tutmak ve okuyucunun duygu ve düşüncelerini ön plana çıkarmak amacıyla kullanıldığını görülmektedir. Okuyucuyu zaman zaman araştırmalar yapmaya da yönlendirebilecek bir yöntem olan sembol kullanımı ayrıca okuyucunun yapıtı sıkılmadan okumasını da sağlar. Sembol kullanımının en önemli özelliklerinden biri de evrensel bir nitelik taşımasıdır. Sayılar, renkler, rüyalar bu bağlamda sembolik anlatılarda sıkça kullanılan unsurlardır.

Sembolizmin belirgin bir özelliği de bu yöntemi kullanarak aktarılan olayların okuyucuda merak uyandırması ve böylelikle de sembollerin okuru araştırmaya ve söz konusu alan üzerinde düşünmeye, araştırma yapmaya yönlendirmesidir. Edebi metinlerde semboller, okuyucuya üstü kapalı bir şekilde, kurgunun devamında yaşanacak olaylar, karakterler veya kurgudaki diğer unsurlarla ilgili ipuçları verir.

Mine Söğüt kendine özgün anlatım tarzı ve toplumsal cinsiyet rolleri, kadın sorunsalı gibi toplumsal bir yara haline gelmiş konuları kimi eserlerine konu edinmesiyle son dönem Türk edebiyatının öne çıkan kadın yazarlarından. Mine Söğüt, eserlerini yazarken günlük hayattaki gözlemlerinden sıklıkla yararlanmaktadır. Sanatçı kendisi ile yapılan bir röportajda bu konu ile ilgili şöyle der:

“Etrafına bakan ve onları yazan biriyim. Özellikle içinde yaşamadığım ama çok yakın olduğum farklı mahallelerin farklı insanlarını görüyorum yürüyüşte. Duyduğum bir kelime, bir pencereden gördüğüm manzara beni besliyor.” (Mine Söğüt, Anıl Mert Özsoy, Duvar Gazetesi, 24 Nisan 2022)

Yazarın, bu ifadeleri kendisinin gözlemci bir kişiliğe sahip olduğunu ve günlük hayatta sık sık karşılaşılan olaylara farklı ve detaylı bir bakış açısıyla yaklaşarak gözlemlerini yapıtları için birer çalışma alanı haline getirdiğini kanıtlar niteliktedir. **“Beş Sevim Apartmanı”** romanının başında geçen *“Pencereler, kimi zaman bakmasını bilene ya da aklını çeldiği gözlere inanılmaz şeyler gösterir.” (Söğüt,7)* ifadesiyle yukarıda verilen fikri desteklemiş, yaşanan sıradan ve çoklukla görmezden gelinen olayların doğru açıdan bakıldığında insana çok şey anlatabileceği düşüncesini vurgulamıştır.

Yapıttaki her karakter günün belirli saatlerinde evindeki pencereden dışarıyı seyretmektedir ve her biri hikayesini anlatmaya yerleştirilmiş olduğu dairenin penceresinden gözlemlediklerini dile getirerek başlamaktadır. Karakterler günlerinin büyük bir kısmını pencere önünde dışarıyı izleyerek geçirirken bunu yapmaktan hiç sıkılmazlar, aksine bu işten büyük bir keyif alırlar. Bunun

sebebi her gün izledikleri bu manzaraya anlamsızca bakmak yerine boğazdan geçen gemilerin attıkları çöpleri, martıların çarpışmadan bir düzen içinde uçmalarını, ender geçen siyah denizaltını izlemeleri ve bunlar gibi daha nice ayrıntıya dikkat kesilmeleri, daha doğrusu bu ayrıntıları görebilmeleridir. Karakterler sıradanın içindeki ayrıntıyı ve farklılığı görmeleri açısından onları “diğerleri”nden ayıran özel bir ortaklığa sahiplerdir.

Yapıtta odak figür Doktor Samimi'nin, akıl hastanesinden kaçırıp bir apartmanın beş ayrı katındaki, beş ayrı daireye yerleştirmiş olduğu beş akıl hastasının hayat hikayeleri önce her bir figürün kendi dilinden sunulmuş, sonraki bölümlerde ise hastaların her birinin gerçek hikayesi 3. tekil kişi anlatımı ile okura aktarılmıştır. Bu bölümlerlerin başlıkları figürlerin oturdukları dairelerdeki perdelerin rengi aracılığı ile yansıtılmıştır. Kullanılan başlıklarda figürlerin isimleri veya kişiliklerinin değil de oturdukları dairelerdeki perdelerin renginin vurgulanmasının bir nedeni vardır. Figürlerin kişilik özellikleri, başlarından geçen olaylar ve özellikle de “*akıl hastanesi*”nde olmalarının sebepleri yapıtta bu figürlere yakıştırılan türlü renklerle sembolize edilmiştir.

Ara başlıklarda kullanılan bu renklerin figürlerle olan bağlantılarını ilk bakışta anlamak pek mümkün olmasa da verilen renklerin işaret ettiği duygusal saptamalar ile kişilerin ruhsal özelliklerinin kurgu ilerledikçe örtüştüğü görülür.

Renkler eski zamanlardan beri sözlü ve yazılı kültür ürünlerinde anlatımı güçlendirmek amacıyla özellikle betimleme anlatım tekniği içinde sıklıkla kullanılmıştır. Yapılan betimlemeler ve renklerin işaret ettiği gizil anlamlar edebiyat dışındaki alanlarda da kullanılırken renklerin bağdaştıkları bazı kavramlar, zaman içerisinde bu renklerle birlikte anılmaya başlamıştır. Bu

nedenle her rengin insanda uyandırdığı bazı duygular ve insana hatırlattığı birtakım kavramlar olduğunu söylemek pek de yanlış olmaz. İnsan psikolojisi üzerinde de etkileri olduğu araştırmalarla kanıtlanmış olan renklerin sembolize ettiği bu kavram ve duygular evrensel, kişiden kişiye farklılık göstermez. Örneğin kırmızı evrensel olarak aşkı, sevgiyi simgeler. Siyah matemin, sarı hastalık ve ayrılığın rengi olarak bilinir ki bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Bu tez çalışmasında Mine Söğüt'ün "**Beş Sevim Apartmanı**" adlı yapıtında kullandığı figürlerin öykülerinin anlatıldığı bölümlerin başlıklarında kullanılan renklerin sembolize ettiği anlamların figürlerle ilişkisi ve yazarın söz konusu eseri yazarken sembolik unsurları kullanmasının nedenleri incelenmiştir. Bu tez konusunun belirlenmesindeki ana etken yazarın tercih ettiği alışılmışın dışındaki anlatım yöntemine duyulan ilgidir.

Yapıt; araştırma sorusu bağlamında başlıklarda kullanılan renk sembolizminin figürler üzerinden analiz edilmesi yöntemi ile incelenecektir.

2. RENKLER

Yapıtın ilk bölümü "*Suluk Sarı Perdeli Penceredeki Adam ve Cinperi Masalları*"dır. Yazar, bu bölümün başlığında sarı rengi olduğu gibi kullanılmamış, bunun yerine sarı sıfatının önüne "*soluk*" sözcüğünü eklemiştir. Bu tercihin nedeni sarının oldukça canlı ve pozitif bir renk olmasına karşın soluk sarı rengin hastalığı ve kıskançlığı simgelemesinden kaynaklı olabilir. Bu renk hem simgelediği olgular yönünden hem de başına eklenen "*soluk*" sıfatının sözcüğe kattığı olumsuzluk açısından karakterin yaşam biçimi ve algısıyla bağdaşmaktadır.

Karakter roman boyunca cüce olduğunu dile getirmiştir. Ancak kitabın bir sonraki bölümü olan “*Suluk Sarı Perdeli Penceredeki Adamın Gerçek Hikayesi*” isimli bölümde karakterin “*algı yanılmasına uğramış*” hikayesi incelendiğinde aslında bahsi geçen kişinin cücelik hastalığına sahip olmadığı görülmektedir. Hikâyenin tamamına bakıldığında sözü edilen hastanın çocukken yaşadığı bir travmadan dolayı kendisini “*cüce*” zannettiği görülmektedir:

“Annesi böyle söyleyerek, onu düpedüz öldürmekle tehdit ederdi. Tıpkı babasını öldürdüğü gibi. Ama önce oğlanın büyümesi gerekiyordu. Kadın bir çocuğu öldürürse çok fazla ceza alacağını hatta belki de asılacağını biliyordu.” (Söğüt, 44)

Annesinin büyüdüğünde onu öldüreceğini duyması üzerine hep çocuk kalmak, hiç büyümek isteyen karakter kendini cüce olduğuna ikna etmiş, bu forma sahip olduğuna inanmıştır. Kişinin büyümeye karşı geliştirdiği bu kabullenememe duygusu “*İşte bu yüzden Oğuz hiç büyümemeye karar verdi.*” (Söğüt, 46) ifadesiyle desteklenir. Oğuz, annesi tarafından ilgi görmeden büyümüş bir insandır. “*Cücelik*” onun için bir tür savunma mekanizmasıdır. Bu olgu “*Anne yüreği buna dayandı*” (Söğüt, 39) cümlesiyle de desteklenir. Bu cümle ile roman karakterinin annesi tarafından “*yüreğin dayanmayacağı*” şeylere maruz bırakıldığı anlaşılır.

Figürün annesi ile kurduğu ilişkinin biçimi *Annem, o cüce kelimesini bana ilk kez o haziran akşamı söyledi.*” (Söğüt, 36) ve “*Yavrucağın büyümesini bekliyor; büyüsün öldürür bu günahsız garibi o deli kadın*” (Söğüt, 46) alıntıları arasındaki karşıtlık aracılığı ile de ortaya konur. İlk alıntıda kullanılmış “-m” iyelik eki karakter tarafından annesinin kabullenildiği ve benimsendiği şeklinde yorumlanabilir. Karakter annesinden “*annem*” olarak bahsederken “*Yavrucağın*” sözcüğünde

anneninin çocuğunu benimsediğini gösteren bir ek bulunmamaktadır. Anne figürü, çocuğundan sanki bir yabancıymış gibi söz etmektedir. Bunun yanında Oğuz'un annesinin söylediği “*cüce*” sözcüğünü benliğinin bir parçası olarak kabul ettiği, bu sözcüğe tutunduğu annesine karşı duyduğu sevgi ve güven duygusunu da okura sezdirmektedir: “*Ellerindeki doktor yazısı, laboratuvar sayısı ve mürekkep karası dolu sarı kağıtları büküp durdular, buruşturup attılar, sonra çöplerden çıkarıp düzelttiler.*” (Söğüt, 36).

Bölümün başından alıntılanmış olan bu kısımda, karakterin yaşadıklarının bu hastalıkla başladığını ve hastalığın karakterin hayatında önemli bir yere sahip olduğu görülür.

Sarı, edilgenliği çağrıştıran bir renktir. Alt tonu açık bir renk olan sarı insanlarda hareket etme duygusunu tetiklemez, Oğuz'un edilgenliği bu bağlamda sembol kullanımı ile uyumludur denilebilir.

Sarı rengin simgelediği olgulardan bir tanesi de de kıskançlıktır. Karakter annesini benimsemiş olmasına rağmen annesi tarafından kendisinin benimsenmemiş olması Oğuz'un annesinin sevgisini kıskanmasına ve bu sevgiye ulaşmak için çeşitli yollara başvurmasına neden olmuştur. Karakter kafasında kurguladığı yaşamında “*cücelik*” hastalığına sahip olduğu için hiç büyümemiş böylece annesinden sürekli sevgi ve şefkat görmüştür. “*Annem bağrına bastırды, göğsünü açtı, içine soktu beni, bir an orada saklayacak gibi oldu.*” (Söğüt, 37)

Romadaki bir diğer figür ve renk sembolizmi “*Kurşuni Yeşil Perdeli Penceredeki Kadın ve Cinperi Büyüleri*” adlı bölümde yer almaktadır. Yeşil renk doğada sık sık karşımıza çıkmasının yanında doğallığı, huzuru ve güveni simgeler. Başlıkta yeşilin başına getirilen “*kurşuni*” sıfatı ile

yeşilin bir alt tonu olan gri-yeşil arası bir renk kastedilmektedir. Kurşuni yeşil rengi doğurganlığı ve gençliği simgeler. Karakter hakkında yazılan bölümler okunduğunda bu iki kavramın karakterin yaşadığı sorunları yansıttığı görülür. Figürün kendi hikayesini anlattığı bölüm “*Artık seksen yaşımdayım ve bu tuhaf davranış bozukluklarından kurtulmam imkânsız.*” (Söğüt, 51) şeklinde başlar ve bölümün devamında figür çok yaşlandığını sürekli vurgular. Buna karşın kişinin “*gerçek hikayesinin*” verildiği bölümün başından alınmış olan “*Doktor Samimi ikinci gün, ikinci hastasını, kendisini seksen yaşında sanan genç kadını, ikinci kattaki kurşuni yeşil perdeli odaya yerleştirdi.*” (Söğüt, 61) alıntısından karakterin aslında sözünü ettiği yaşta olmadığını kanıtlar niteliktedir. Kurşuni yeşil renginin simgelediği gençlik kavramı karakterin aslında genç bir kız olmasına karşın kendisini seksen yaşında sanması bakımından karakterin yaşam algısı ile özdeşleşir. Genç kızın yaşadıkları, yaşadığı hayatı olduğundan çok daha uzun süre yaşamış gibi hissetmesine, bu bağlamda aslında daha genç bir kız olmasına rağmen kendini yaşlı bir insan sanmasına yol açmıştır. “*Yeşim’in dosyasının üzerindeki “nemphomania” notuna gözü ilişince, doğru seçim yaptığı için bir kez daha kendini kutladı.*” (Söğüt, 61). Bu alıntıda geçen “nemphomania” genellikle kadınlarda görülen, ailenin, yaşının ve psikolojinin tam karşıtı davranışlarda bulunulması; değişik erkeklerle birlikte olma isteği ve aşırı seksüel istek duyma şeklinde tanımlanan tıbbî bir durum, hastalıktır. Bu kavram Uzm. Uğur Kaya tarafından hazırlanan psikiyatri sözlüğünde “*Kadında aşırı ve kompulsif cinsel ilişki kurma gereksinimi*” olarak geçmektedir. Yeşim’e konulmuş bu tanı kurşuni yeşil renginin simgelediği kavramlarla özdeşleşmektedir.

Bu rengin simgelediği bir diğer kavram olarak karşımıza çıkan doğurganlık da gerek karakterin kendi kurguladığı hikayesini anlattığı kısımda gerek gerçek hikayesinin anlatıldığı kısımda belirgin bir biçimde kullanılmıştır.

İlk kısımda Yeşim kendi hikayesini anlatırken annesinin her yıl bir erkek çocuk doğurduğundan bahsetmektedir. Babası kız çocuğunun olmasını hiç istememiş, bu yüzden de kızına sevgi ve şefkat göstermemiştir. Annesi babasına bir erkek evlat verebilmek adına her sene bir erkek çocuk dünyaya getirmiş ancak doğurduğu her erkek çocuk bir sene sonra hayatını kaybetmiştir. Yeşim'in gerçek hikayesi incelendiğinde doğurganlık kavramının karakterin annesiyle değil de kendisiyle bağdaştırılarak sunulduğu sonucunu ortaya çıkarır. Yeşim'in yani "*Kurşuni Yeşil Perdeli Penceredeki Kadın*"ın ergenliğe girdikten sonra karşı cinse ilgisi oldukça artmış, bu ilgi odağında türlü ilişkiler yaşamış ve on dört yaşına bastığında annesinin eczanesinden çaldığı haplarla bir bebek düşürmüştür. Yeşim bunun üzerine hastaneye kaldırıldığında babası bu haberlere dayanamayıp kalp krizi geçirmiş, annesi ise akıl sağlığını kaybetmiştir. Bu olayların üzerine her şeyden habersiz anneannesiyle yaşamaya başlayan Yeşim, çokça erkekle cinsel ilişkiye girmeye ve bunun sonucunda ruhunu ve bedenini yıpratın düşükler yapmaya devam etmiştir. "*Mahallede Yeşim'in üç ayda bir olmadık erkeklerden hamile kaldığını ve her seferinde tehlikeli düşükler yaparak ölümlerden döndüğünü anneanne hariç herkes biliyordu.*" (Söğüt, 65). Karaktere konulan teşhisle de özdeşleşen kurşuni yeşil rengi Yeşim'in en büyük sorunu haline gelen doğurganlık ve gençliğin, bu niteliklere kavuşabilmenin ya da bu özellikler yitirildiği için çekilen acıların simgesi niteliğindedir.

Aynı zamanda "*Kurşuni Yeşil Perdeli Penceredeki Kadın ve Cinperi Büyüleri*" bölümünün sonunda sedef renkli bir anahtara da yer verilmiştir. Bu anahtar yapıtta "*cinperi diyarına giden kapının anahtarı*" olarak tanımlanmış ve babasının, annesinin ölümü üzerine Yeşim'i emanet ettiği Ketum Hatun bu anahtarla kapıyı açıp giderken ardından anahtarı Yeşim'e bırakmıştır. Sedef rengi özgürlüğü ve parlaklığıyla sonsuzluğu temsil eder. Ketum Hatun bu kapıdan girerek özgürlüğüne kavuşmaktadır. Ketum Hatun'un ölümü bu sedef anahtarla sembolize edilmiş

ve sözü edilen figür bu kapıdan geçip “*cinperi diyarı*”na giderek sonsuzluğa kavuşmuştur. Anahtarın sonrasında Yeşim’de kalışı da bu noktada dikkat çekicidir.

Romanın bir diğer bölümü “*Kahverengi Perdeli Penceredeki Adam ve Cinperi Cinayetleri*” dir. İlk iki başlığın aksine bu bölümde kahverengi renginin önüne rengi olduğundan farklı gösterecek ya da renge nüans getirecek bir sıfat kullanılmamıştır. Bunun sebebi kahverenginin yeşil ve sarı gibi canlı bir renk olmamasıdır. Kahverengi kullanılan diğer renklere göre koyu, kasvetli bir renk olduğu için “*soluk ve kurşuni*” gibi bir sifata zaten gerek duyulmamıştır. Kahverengi, doğada; sonbahardaki ağaç yaprakları, kurumuş bitkiler, toprak gibi yerlerde karşımıza çıkar. Bitkiler zamanla solup kuruyarak kahverengileşirler, insanlar ve hayvanlar öldüklerinde toprağa gömülüp bir şekilde toprağa, yaşamın başka bir formuna karışırlar. Bu yönleriyle kahverengi aslında türlü olguları çağrıştırmasının yanında yapıtın ana izleğine de bir gönderi niteliği taşır.

“*Kahverengi Perdeli Penceredeki Adam*” yani “*Kahverengi Perdeli Penceredeki Adamın Gerçek Hikayesi*” başlıklı bölümde asıl adını öğrendiğimiz Yusuf, hayatının kendi kurgusunun anlatıldığı “*Kahverengi Perdeli Penceredeki Adam ve Cinperi Cinayetleri*” başlıklı bölümde işlediği dört cinayetten bahsetmektedir. Karakter anne ve babasından sevgi ve ilgi görmemesinin yanında babasından şiddet de görmektedir.

Yusuf’un hayatındaki dönüm noktası babasının ölümüdür. Kahverengi ile bağdaşan bu ölüm karakterin hayatını tamamen değiştirmiştir. Kişinin yaşamını büyük ölçüde etkileyen bu değişiklik babasının ölümüyle kalmamış yetimhaneye götürülmesi üzerine işlediği cinayetlerle devam etmiştir. Sonraki bölümde verilen Yusuf’un gerçek hikayesi göz önünde bulundurulduğunda ise karakterin hayatında aslında ölüm olgusunun oldukça baskın bir yeri olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum “*Yusuf’un tek derdi kendini öldürmekti. Çünkü öldürülmekten korkuyordu.*” (Söğüt, 81)

alıntısıyla desteklenir. Karakterin işlediği cinayetlerin aslında birer intihar girişimi olduğu bu bölümde açığa çıkar. Temelinde ailesini ölümüyle üzme amacı taşıyan bu girişimler Yusuf'un küçüklüğünde kendisine zarar verip ailesine okuldaki arkadaşlarından şiddet gördüğünü söylemesiyle başlamış, intihar girişimleri şeklinde devam etmiştir. Yusuf'un intihar girişimleri sırasıyla kendi anlattığı hikâyede yer alan cinayetler ile özdeşleşmektedir. Bölümün sonunda Yusuf'un annesini öldürdüğü anlaşılır. Bunun üzerine akıl hastanesine yatırılan Yusuf'un hayatındaki önemli dönüm noktalarından biri daha ölümle ilişkilendirilmiştir.

Kahverenginin simgelediği diğer kavramlar ise bolluk ve zenginliktir. Karakterin gerçek hikayesinde Yusuf, varlıklı bir aileden gelir ancak bu kurguda da ailesinden yeterince ilgi görmez. Başka bir deyişle aile çocukları ile yalnız o zarar gördüğünde, acı çektiğinde ilgilenmektedir. Ailesinden sevgi görmek isteyen Yusuf da beklediği ilgiyi alabilmek için kendine zarar vermeyi sürdürür. Bu durum “*Çocuklarının iyileştigiğine inanan anneyle babanın ilgisi tam azalmaya yüz tutmuştu ki Yusuf yeniden kendini öldürme oyununa başladı.*” (Söğüt,82) alıntısıyla sunulur. Yusuf akıl hastanesine yatırıldığında babası oğlunu hiç ziyaret etmemiş, sadece oğlunun hastanede kalabilmesi için gerekli olan parayı yatırmayı yeterli görmüştür. Bu da Yusuf'un planının son tahlilde işlemediğinin göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Romanın sonraki bölümü olan “*Turuncu Perdeli Penceredeki Kadın ve Cinperi Yalanları*” isimli bölümde Elif isimli karakterin “*algı yanılgısına uğramış*” hikayesine yer verilmiştir. Karakterin hayat hikayesinin kendi ağzından anlatıldığı bu bölümde “*yalan*” kelimesi sıkça vurgulanmıştır.

“Ben, kendimi bildim bileli yalan söylüyorum. Herkese ve en önemlisi de kendime. Anlattıklarım gibi düşündüklerimin, hatta geçmişimin bile yalan mı yoksa gerçek mi olduğunu hiçbir zaman bilemiyorum ” (Söğüt, 86).

Verilen bu alıntıyla karakterin söylediği yalanlarla gerçekleri ayırt edemediği ve anlattığı hikâyenin “*algı yanılmasına uğramış*” olduğu fikri desteklenmiştir. Turuncu rengi insan psikolojisinde dikkat çekme isteği ve yüzeysellikte bağdaştırılır. “*Zaten ben doğduğum andan itibaren asla dikkat çekici bir bebek olmamışım.*” (Söğüt, 86-87). Verilen alıntıda karakterin dikkat çeken biri olmamasından yakınması yaşadığı sorunların turuncu rengiyle özdeşleştiğini kanıtlar niteliktedir. İlerleyen kısımlarda karakter ikiz kız kardeşinin bütün ilgi ve dikkati üzerine çekmesinden ve varlığının dış dünya tarafından ilgi görmemesinden yakınmaktadır. Karakterin bölüm ilerledikçe verdiği olumsuz kararların tamamı yaşadığı ilgi problemiyle ilişkilendirilmiştir. Kız kardeşini çok sevmesine rağmen kendi üzerinde olması gereken dikkati onun çektiğini düşündüğü için kardeşinin ölmesini isteyen karakter dikkati sonunda kendi üzerine çekebilmek için kız kardeşinin ilaçlarını değiştirmiş ve kardeşinin ölümüne sebep olmuştur.

Karakterin yaşadığı bir diğer problem ise cinsiyet karmaşasıdır. Bölümün başında konuşmaya başladığından itibaren kadınlara erkek, erkeklere kadın isimleriyle seslendiğini belirtmiştir. Kendinden bir erkek çocuğu olarak bahsetmesine karşın karakterin gerçek hikayesinin verildiği bölümde geçen “*Doktor Samimi'nin üç kadın hastasından biri olan ve cinsel kimlik sorunu yaşayan Elif de ailesi tarafından terk edilmiş bir genç kızdı.*” (Söğüt, 96) alıntısıyla karakterin aslında bir erkek olmadığı ve “*cinsel kimlik karmaşası*” sorunu yaşadığı vurgulanmıştır. Cinsiyet belirtmek için pembe ve mavi gibi renklere yüklenen anlamlara karşın turuncu herhangi bir cinsiyeti belirtmek için kullanılmamaktadır. Bu bağlamda yazar hiçbir cinsiyetle özdeşleşmemiş olan turuncu rengini bölüm başlığı olarak kullanmış, karakterin yaşadığı “*cinsel kimlik karmaşası*”na vurgu yapmıştır.

“*Turuncu Perdeli Penceredeki Kadının Gerçek Hikayesi*” isimli bölümde, karakterin yaşadığı bu ilgi eksikliği ve cinsiyet karmaşası problemlerinin sebebinin ailesinin aslında bir erkek çocuğu istemesi ve kız çocukları olmasının üzerine ona sevgi göstermemeleri olduğu gerçeği gözler önüne serilmiştir. Ailesine kendisini sevdirebilmesinin tek yolunun erkekleşmek olduğunu düşünmesi karakterin ilgi ve sevgi görmek için sürekli bir erkek çocuğu gibi davranmasına ve sonuçta kendisini bir erkek olduğuna inandırmasına neden olur. Elif’in babasının karşısında sürdürdüğü bu “oyun” onun “*algı yanılmasına uğramış hikâyesi*”ne bir ikiz kardeşi olduğu şeklinde yansımıştır. Karakterin yaşadığı cinsel kimlik karmaşası ve ilgi eksikliği üzerine kurulu bu sorunlar başlıkta verilen turuncu rengiyle özdeşleşmektedir.

Yapıttaki son bölüm “*Parlak Kırmızı Perdeli Penceredeki Kadın ve Cinperi Gülüşü*” şeklinde adlandırılmıştır. Diğer karakterlerin aksine “*Kübra*” adlı figürün kendi dilinden aktarılan hikayesinde Kübra’dan çok anneanesi Tamama’nın hikayesine yer verildiği görülmektedir. Kübra, neredeyse bütün bir bölüm boyunca anneannesinin yaşadıklarını tüm ayrıntıları ile anlatmış ve anlatısında kendisiyle ilgili kısımları oldukça kısa tutmuştur. Bunun sebebi karakterin annesine ve anneannesine duyduğu gizil öfke ve kendi varlığını gizlemek amacını taşır. Anne ve anneanne figürleri sürekli farklı adamlarla birlikte olmuşlar, bu birlikteliklerin sonucu babası belli olmayan çocuklar doğurmuşlar, bu çocukları- karakterin kendisi de bunlara dahildir- babasız büyümeye mahkûm bırakmışlardır. Karakter bu sebepten annesine ve anneannesine karşı büyük bir öfke duymakta ve başına gelen olayların suçlusunu olarak bu iki kadını görmektedir. Kırmızı rengi kanın rengi olması bağlamında tehlike, korku öfke gibi kavramların da bu rengin anlam haritasında kendine yer edindiği görülür. Gerçek adı Melike olan karakterin asıl hikayesinde anne ve anneannesinin yüzlerce adamla birlikte olduğu ayrıntısı dikkat çekicidir. Bu durum “*Tıpkı dedesinin, anneannesinin hayatına girip çıkan yüzlerce erkekten biri olduğunu bildiği gibi,*

babasının da annesinin hayatına girip çıkan yüzlerce erkekten biri olduğunu biliyordu.” (Söğüt, 113) alıntısıyla sunulur.

Figürün travması babasız büyümesidir. Bu eksikliğin sebebi ise anne ve anneannesinin tutumu olarak gösterilir. Bu durum kırmızı renginin cinselliğin rengi olması şeklindeki algıyla da bağdaştırılabilir. Melike, sürekli babasıyla tanışma hayalleri kurmaktadır. Annesini bulmak üzere eve gelen bir adamın babası olabileceğini düşünerek adamı eve alır ve babası sandığı adamın tecavüzüne uğrar.

“Kimse polise haber vermeyi ya da bacaklarının arasından kanlar sızan küçük kızı hastaneye götürmeyi akıl edememişti.” (Söğüt, 116) alıntısında Melike'nin yaşadığı bu olay sonucu bacaklarının arasından sızan kanlarla başlıktaki kırmızı rengine gönderme yapılmıştır. Eskiden rüyalarında sürekli babasını gören, bu şekilde kendini mutlu hisseden figür, artık rüyalarında gördüğü baba figüründen korkmaktadır. Zihnindeki baba kavramı, babası sanarak eve aldığı kendisine tecavüz eden kişiyle özdeşleşmiştir. “Adam Melike'nin gözlerinin içine bakıp yanağını okşuyor, Melike de deliler gibi korkuyordu. Melike artık babasından korkuyordu.” (Söğüt, 116) Kırmızı renginin korku kavramını temsil etmesi figürün yaşadığı bu korku anından dolaydır. Eskiden kendini sadece babasını düşünerek, babasıyla ilgili hayaller kurarak avutan figür yaşadığı bu olay üzerine yalnız korku duygusuyla baş başa kalan, baba eşittir korku algısına göre yaşamını sürdüren bir insan haline gelmiştir. Melike içinde bulunduğu yalnızlık halini anne ve anneannesine karşı geliştirdiği öfkeyle perçinlemiş ve böylelikle ruhsal dengesini yitirerek kendini akıl hastanesinde bulmuştur. Renk sembolizminde kırmızı rengiyle özdeşleşen öfke kavramı Melike'nin akıl hastanesine kaldırılmasına sebep olan olayın yaşanmasına yani anne ve anneannesini uykularında öldürmesine sebep olur. Bu noktada kırmızı ile başlayan hikâyenin yine

kırmızı ile sonlandığını söylemek yanlış olmaz. Kırmızı, yansıttığı cinsellik, öfke ve korku gibi çağrışımlar açısından “*Kırmızı Perdeli Penceredeki Kız*” karakteriyle birebir özdeşleşmektedir.

3. SONUÇ

Bu tez çalışmasında Mine Söğüt’ün “*Beş Sevim Apartmanı*” adlı yapıtında kullanılan renk sembolizminin kurgudaki işlevi incelenmiştir. Yapıtta figürlerin anlatıldığı bölümlere verilen başlıkların tamamında figürlerin kaldığı dairelerdeki pencerelerde bulunan perdelerin renkleri dikkat çekici bir biçimde vurgulanmış ve figürler gerçek isimleri verilmeden sadece bu renklerle adlandırılmışlardır. Başlıklarda verilen renklerin insanda ve toplumda bıraktığı çağrışımlar incelendiğinde, bu renklerin bölümde anlatılan figürlerin kişilikleri ve yaşadıklarıyla özdeşleştirdiği görülmektedir.

Yapıtta odak figür Doktor Samimi’nin dışında kalan beş figür farklı başlıklar altında ele alınmıştır. Ele alınan bu figürlerin hikayeleri ilk bölümde figürlerin kendi anlatımlarıyla verilmiş, sonraki bölümlerde ise figürlerin gerçek hikayeleri okuyucuya sunulmuştur. Söz konusu figürlerin tamamı bazı “*akıl hastalıkları*”na sahiptirler. Figürlerin sahip oldukları bu hastalıklar kişilerin “*algı yanılması*”na uğramalarına sebep olmuş, bu nedenle kişiler yaşadıklarını ve kimliklerini gerçekte olduğundan farklı algılamaya, yaşamaya ve yorumlamaya yönelmişlerdir. Bunun yanında figürlerin tamamı hayatları boyunca onları yaşamı olduğundan farklı gösterecek ve düşünmeye itebilecek travmalar yaşamışlardır. Başlıkta kullanılan renklerin figürlerin yaşadığı travmalar ve hayatları boyunca onları etkileyen önemli olaylarla özdeşleştiği görülür. Bu bağlamda renk kullanımının çok güçlü bir sembolik unsur olduğu dikkat çeker.

Sembolizm eski çağlardan bu yana evrensel olması yönüyle edebi yapıtlarda, sanat eserlerinde ve daha birçok alanda üstü kapalı olarak bazı kavram ve duyguları çağrıştırmak amacıyla kullanılmıştır. Renkler de hayatımızın orta yerinde bir unsur olduğu için her an karşımıza çıkmakta, bunun yanında insanda çağrıştırdığı duygular ve kavramlar yönünden yaşamımızın önemli bir ögesini oluşturmaktadır. Renkler çağrışımları aracılığı ile yaşamda yer kaplamakta ve hatta yaşamı bu çağrışımlarla şekillendirmektedir.

Mine Söğüt **“Beş Sevim Apartmanı”** adlı eserinde insanın renklerle kurduğu bu ilişkiyi beş farklı anlatı üzerinden okura vermiş, bu noktada sembolik bir ayrıntı ile “gerçek ve düş” arasındaki hassas çizgi hakkında okuru düşünmeye yönlendirmiştir. Renkler kişilerin hem gerçek hem de gizil yaşamları ve yaşam algılarının sözcüsü olmuş, okur da renklerin aracılığı ile roman kişilerinin iç dünyalarını daha keskin bir sezgiyle anlama imkanı yakalamıştır.

Bu tez çalışmasının sanatçının diğer eserlerinde de yer alan farklı sembolik unsurların kullanımına dikkat çekeceği düşünülmekte ve edebi anlatılarda özgün bir sembol kullanımının ne derece etkili olduğu sonucunun görülmesi hedeflenmektedir.

Çalışmamızın asıl kaynağı yapıttır. Bunun dışında gerekli görüldüğü yerlerde kaynakça kısmında belirttiğimiz yardımcı kaynaklara da baş vurulmuştur.

4. KAYNAKÇA

- Beş Sevim Apartmanı – Rüya Tabirli Cinperi Yalanları, Söğüt 2003, YKY
- Renk Sembollerine Dair Sosyolojik Bir İnceleme, Arş. Gör. Nuh Akçakaya,
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/506208>
- Karşılıksız Aşk ‘de Clerambault Sendromu’: Bir olgu sunumu, Arş. Görv. Burak Okumuş
- Prof. Dr. Çiçek Hocaoğlu, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/775976>
- MİNE SÖĞÜT’ÜN ROMANLARINDA TERK EDİLMİŞ KAHRAMANLAR ÜZERİNE BİR İNCELEME, Emine AYAN, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1312233>